

שוש תשיש ותגל העקרה

הקדמת העורך

"שוש תשיש ותגל עקרה בקבוץ בניה לתוכה במהרה בשמחה. ברוך אתה ה', משמח ציון בבניה" (מתוך ברכות הנישואין). הטעם שמברכים ברכה זו במסגרת ברכות הנישואין היא ע"מ לזכור קיבוץ גלויות לירושלים שנקראת עקרה בגלות, לפי שצריך להעלות זיכרון ירושלים על ראש שמחתנו (רש"י). שכן מצינו שבזמן הגלות מכונה ציון במקורות עקרה: "רַנִּי עֵקְרָה לֹא יִלְדָה, פָּצְחֵי רָנָה וְצִהְלֵי לֹא חָלָה" (ישעיה נד, א).

תורת החסידות מבארת כי היחס בין ארץ ישראל לבניה, קיים גם ברובד הפנימי של נפש האדם, וכן בקשר של האדם עם הקב"ה.

במאמר שלפנינו מבאר אדמוה"ז את המשמעות של "עקרות" רוחנית. כמו כן מסביר אדמוה"ז כי למרות "עקרות" רוחנית זו, ניתן להגיע ל "קיבוץ בניה לתוכה במהרה" – כלומר לפריחה רוחנית. כיצד?

על ב' סוגי אהבות (זכר ונקבה), על ב' סוגי התעוררות ("איש מזריע תחילה" ו "אשה מזריעה תחילה"), על עבודת ה' בשמחה ועל קיבוץ בני העקרה לתוכה – במאמר שלפנינו:

ב' אהבות

בברכה הנ"ל מוצאים אנו סתירה: אם מדובר בעקרה – מניין לה בנים? ואם יש לה בנים – מדוע נקראת היא "עקרה"?

ע"מ לענות לשאלה זו מקדים אדמוה"ז הסבר בעניין אהבת ה', אשר יש בה אמנם אין ספור דרגות, אבל בכללות הרי היא מתחלקת לשניים:

אהבה רבה – אהבה זו היא פסגת האהבות. זוהי אהבה שאין בה אנוכיות אלא כל כולה שואפת לדבוק בה' לבדו. לא מצד התענוג שבדבקות, אלא באופן של ביטול מוחלט. על אהבה זו דורשת החסידות את הפסוק "מי-לי בשמים; ועמך, לא-חפצתי בארץ" (תהילים ע"ג, כ"ה) לאמור: אם זה רק "עמך" – קרי לידך, לצידך, גן עדן שלך – זאת לא חפצתי, חפץ אני בך בעצמך. [יצוין כי האדמוה"ז בעצמו היה נוהג לומר: "ריבונו של עולם, אינני חפץ בגן העדן שלך, אינני חפץ בעולם הבא שלך, כל מה שאני רוצה זה אותך בעצמך!"]. אהבה זו נקראת בחסידות "זכר" (כלומר אהבה שהיא בתוקף ובת קיימא).

אהבה זוטא – זוהי אהבת ה' השואפת לקרבה לה' ולתענוג על הרוחני. על אהבה זו דורשת חסידות את הפסוק "ואני, קרבת אליהם ל-טוב" (שם כ"ח) לאמור: "ואני" – זוהי אהבה המבוססת על ה "אני" של האדם והשאיפות הרוחניות שלו. ובשביל זה הוא צריך להישאר בבחינת "אני" ולכן הוא מבקש את "קרבת אלוקים". שכן אם היה

דבק באלוקים עצמו (כנ"ל באהבה רבה), הרי לא היה נשאר בבחינת "אני", שכן דבקות אמיתית בה' לבדו היא ע"י ביטול הרגש ה"אני". דרגא זו נעלית אף היא ונקראת בחסידות "נקבה" (כלומר ארעית). אמנם - ביחס ל"אהבה רבה" היא בבחינת "עקרה".

ב' אופנים בהתעוררות לעבודת ה'

ע"מ שיוכל האדם להגיע לאהבת ה' זקוק הוא להתעוררות רוחנית. הסדר הנכון הוא כאשר האדם מתייגע בעבודת ה', ואזי זוכה הוא שמהשמיים יסייעו לו, ואף יעניקו לו דרגות רוחניות נעלות ביותר שמצד עצמו לא יכול היה להשיגם, ואף יזכו אותו ל"אהבה רבה" כנ"ל. אז גם זוכה הוא להיות כלי להתעוררות זו והיא נשארת בו בת קיימא. וכפי שמגדירה זו תורת החסידות: כאשר אדם פועל בעצמו התעוררותא דלתתא (התעוררות מצד התחתון – מצד האדם) הרי שאז באה התעוררותא דלעילא (התעוררות מלמעלה – מאת ה'). התעוררותא דלתתא היא התעוררות "מולידה" שכן היא מולידה מידות טובות שהם ברי קיימא. ולכן מגדיר אדמוה"ז התעוררות זו כ"אשה מזרעת תחילה - יולדת זכר", כלומר אם ההתעוררות מגיעה מצד האישה (כנסת ישראל, האדם) קודם – אזי "יולדת זכר" - אהבה רבה ובת קיימא.

אבל – כאשר אין האדם מעורר את עצמו, ייתכן כי מן השמים יעוררו אותו (התעוררותא דלעילא הקודמת להתעוררותא דלתתא). אלא שהתעוררות זו לא נשארת לאורך זמן, ואם האדם אינו משכיל "לתפוס" התעוררות זו הרי היא מתפוגגת והאדם חוזר להיות כפי שהיה קודם ההתעוררות. אבל באם משכיל האדם לתפוס התעוררות זו ולהשתמש בה ע"מ לעורר את עצמו (התעוררותא דלתתא) ולעבוד בכוח התעוררותו הוא, זוכה הוא "להוליד" דרגות רוחניות, אבל אז זה בבחינת "יולדת נקבה" (כלומר שאלו דרגות נמוכות יותר – "אהבה זוטא" שמתרכזת סביב השאיפות הרוחניות שלו), שכלפי ה"אהבה רבה" הנזכרת לעיל הרי היא "עקרה". כי העיקר – "אהבה רבה" – עדיין חסר.

עקרה שיש לה בנים

למרות האמור לעיל כי בהעדר התעוררותא דלתתא קודם הרי הוא בבחינת "עקרה" ולכל היותר "יולדת נקבה". מבאר אדמוה"ז כי גם במקרה זה ניתן להגיע למצב של "בנים" – כלומר למעין הדרגה הרוחנית נעלית יותר של אהבה רבה ובת קיימא. כיצד? זאת מגלה לנו ברכת "שוש תשיש": "בקיבוץ בניה לתוכה בשמחה" – בשמחה של מצווה טמון כוח עצום של גילוי עצם הנפש וממילא גם גילוי של עצם הקשר בין האדם לבין הקב"ה. גילוי זה מאפשר לעצם הנפש להתקשר בעצמותו של הקב"ה (הן מצד האדם והן מצידו של הקב"ה אשר עבודתו של יהודי בשמחה פועלת בו, כביכול, שמחה גם כן) כפי שהדבר קיים ב"אהבה רבה". ואזי זוכה האדם הן לגילוי של "אהבה רבה" (אם כי לא אהבה רבה ממש) והן לכך שאהבה זו תתקיים בו, כל עוד הוא עובד ה' בשמחה!

ומכאן התשובה לשאלה שנשאלה בפתח המאמר – בברכת "שוש תשיש" מוצאים אנו סתירה: אם מדובר בעקרה – מנין לה בנים? ואם יש לה בנים – מדוע נקראת היא "עקרה"? והתשובה:

אמנם ייתכן כי גם אם האדם מצד עצמו הינו בבחינת "עקרה" שאין בו התעוררות מצד עצמו אלא רק התעוררותא דלעילא, מכל מקום, ע"י העבודה בשמחה יכול לזכות הוא "לקיבוץ בניה לתוכה" לדרגות רוחניות געלות ובנות קיימא: "יולדת זכר".

בקשת העורך:

כיון שהדברים מסוכמים לפי קוטן דעתי ואפשר שיצאה שגגה תחת ידי. לכן אבקש מכל מי שיש לו תיקונים, הערות והארות לשלוח לי את הערותיו על מנת שאוכל לתקן ואף לפרסם את התיקון. וזכות הרבים תלויה בו.

בברכת תודה,

אבינועם אהרוני

Avinoam.aharoni@gmail.com